

TL 2029 Türk Kültürü Araştırmaları

Öğretim Üyesi: Dr. Öğr.Üyesi Mustafa Can TEZİÇ.

8. Hafta

Erken Feodal (Köle) ve Feodal Dönemde Etno-sosyal Süreçler.

Hazırlık soruları:

- **Halk oluşumları açıklanırken hangi olgular dikkate alınmalıdır? Bu olguları tarihsel süreç içerisinde örnekler ile tartışınız.**

Bromley'in metodolojisinde erken feodal ve feodal dönemde etno-sosyal süreç narod etno-sosyal organizma (ESO) ve narod-ethnikos (narodnost') olmak üzere bir önceki dönemde olduğu gibi iki ayrı mevhmun karşılıklı ilişkisi üzerinden anlatılmaktadır. Bromley'in narod (Yunan. *laos*) olarak kullandığı Rusça terim Türkçeye halk anlamında tercüme edilebilir.

Kapitalist döneme kadar geçecek olan bu süreç içerisinde kabile tipi etnik topluluklar sosyal yaşamın dinamiklerinin zorunlu koşulu olarak kendi içlerinde dönüşüm yaşayıp halk (narod ESO ve narod-ethnikos)'lar haline gelirken, halk (Narodnost') köle toplumlarında Paleos, feodal toplumlarda ise Mezos olarak ikiye ayrılmaktadır (Bromley 1987: 40-41).

Bu dönem içerisinde kabileler arasındaki ilişkilerin güçlenmesi, nüfusun artması ve göçler gruplar arasındaki ilişkileri güçlendirdiği gibi her bir grubun dış dünya ile ilişkisinin de artmasına yol açmıştır. Bunun tabii sonucu olarak Bromley'in "sliyaniye" olarak tabir ettiği kabileler arasında birleşmeler ortaya çıkmıştır (Bromley, 1981: 257).

Bu dönemde bir birlerine kan bağı ile bağı, akraba kabile birlikleri yerlerini dilsel ve kültürel düzlemde daha geniş yapılar olan halklara (narod)'lara bırakmışlardır. Feodal devlet çatısı altında ortak bir politik, idarî – territorial sınır içerisinde benzer dil ve kültüre sahip farklı soy gruplarından gelen komşu kabilelerin bu yönetim içerisinde çağa özgü yeni etno-sosyal organizmalar ortaya çıkartmaya başlamışlardır (Bromley, 1981: 257; Bromley, 1987: 42).

Halk kabileden pek çok açıdan farklıdır. Kabile üyeleri arasında evlilik ve kan bağı varken, halk idari sınırlar ve politik bir düzen içerisinde gelişme imkanı bulur. Halk kültürel bir birliktir ve bu kültürel birliğin temeli grup içerisindeki kültürel iletişim ağıdır. Kabileye göre çok büyük bir nüfusu içine aldığı gibi aynı zamanda sosyal yapı farklı zümrelerden oluşur. (Bromley 1987: 43).

Göç olgusu sosyal değişimi hızlandıran ve derinden etkileyen en önemli faktörlerin başında gelmektedir. Göç ile birlikte meydana gelen çatışmalar ve sonrasında birlikte yaşam farklı kabilelerin bir birleri ile etkileşimlerini hızlandırmıştır. Karşılıklı etkileşim sonucu bir birleri ile karışan kabileler belirli bir toprağa bağı bir yönetim altında birleşmiş zaman içinde ortak grup bilinci geliştirerek yeni bir etnik sistem oluşturmuşlardır (Bromley, 2008: 276; Bromley, 1981:259).

Halkların oluşum dinamikleri ele alınırken *substrat* (yerli) ve *superstat* (gelen) unsurların karşılıklı ilişkisi ve bu ilişki neticesinde oluşan sentez sonucunda ortaya çıkan etnik sistem Bromley'in çalışmalarında geniş örnekler ile incelenmiştir. Bu ilişkiler sonucunda dil ve kültürde değişimler yaşandığı gibi aynı şekilde fiziki tip, bilinç ve kendini tanımlama gibi hususlarda da değişimler Bromley'in incelemiş olduğu örneklerde ele alınmıştır.

Bu örnekler arasında dikkati çekenlerden bir kaçına bakılacak olursa, günümüz Bulgarlarının oluşumu Bromley'in üzerinde durduğu örneklerin başında gelmektedir.

Proto-Bulgar (Ön-Bulgar)' lar Türk olup yedinci yüzyılda Balkanlara göç etmişler ve buradaki Slav grupları egemenlikleri altına almışlardır. Zaman içerisinde Slav bir nüfusun içerisinde çözünen Bulgarlar dil ve kültür olarak çevrelerindeki Slav gruplardan etkilenseler de, yeni oluşan gruba kendi isimlerini bırakmışlardır (Bromley, 1981: 259).

Bromley bir başka örnekte ise, dil, kültür, inanç ve genetik miras (fiziksel özellik) ilişkisine Mısır örneğinde incelemektedir. Nil vadisine gelen Arap (İslam) medeniyetinin bu bölgede yayılması sonucunda ortaya çıkan yeni etno-sosyal organizma genetik olarak Mısırın yerli nüfusunun izlerini taşıyor olsa da yeni toplumun dil, kültür ve inanç gibi öğelerini bölgeye gelen Araplardan alındığının altını çizmektedir (Bromley, 1981: 270).

Bromley vermiş olduğu bu örneklerde farklı sosyal dinamiklerin *substrat* ve *superstat* unsurlar arasındaki karşılıklı etkileşimin belirleyici unsuru olduğunu göstermektedir..

Mısır örneğinde politik olarak güçlü olan *superstat*'ın din, kültür, dil, gibi unsurları substrat (yerli) unsur üzerinde egemen hale getirmiştir. Bromley dünya tarihinde bunun tersi durumların da olabileceğini İtalyan yarım adası örneğinde vermektedir.

İtalyan yarım adasına gelen Alman kabileler adanın yerli nüfusundan daha yüksek kültüre sahipti. Göç sonucu yaşanan savaşlar ve gruplar arası karışım 6. ve 10. yüzyıllar arasında yarım adanın halkını ortaya çıkarttığı gibi aynı zamanda İtalyan konuşma dilini de ortaya çıkarmıştır. On ikinci yüzyıl

ortalarında her ne kadar farklı İtalyan şehirleri arasında savaşlar sürse de bu çatışmalar ortak bir İtalyan bilincinin ortaya çıkmasının önünde bir engel oluşturmamıştır. İtalyanların halk seviyesinde konsolidasyonunun önünü açan en büyük etkenlerden biri ise yine on ikinci yüzyılda İtalyan yazı dilinin geliştirilmesidir. Fakat, bu dönemde feodal bölünmüşlük etnik konsolidasyonun tamamlanmasının önünde uzun süre engel olarak kalmış ve bu süre içerisinde İtalyanlar halk-ethnikos (narod-ethnikos) olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir (Bromley, 1981: 273).

Temel Kaynak

Teziç, M.C. (2017) Yu. V. Bromley'in Metodolojisinde Etnos Olgusunun Dikey ve Yatay Taksonomik Düzlemlerde İncelenişi. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*. Cilt. 14, Sayı 1. ss. 185-205.

Yardımcı Kaynaklar:

Banks, M. (1999) *Ethnicity: Anthropological Constructions*. Routledge.

Fenton, S. (2003) *Ethnicity*. Cambridge, UK: Polity, Oxford, Malden, MA: Blackwell.

Hutchinson, J.; A. D. Smith. *Ethnicity*. (1996). Oxford University Press: Oxford, New York. ss.3-14.

Teziç, M.C. (2013) Rassmotreniye russkoye (sovyetskoy) teorii etnosa cherez konstruktivistskuyu perspektivu «primordial'nıy konstruktivizm». *Obshestvo-sreda-razvitiye*. no. 4. ss. 109-113.